

OTÁZKY A ODPOVĚDI K NOVELE EXEKUČNÍHO ŘÁDU ZAVÁDĚJÍCÍ TERITORIALITU A SLUČOVÁNÍ EXEKUCÍ:

Úvodem

Místní příslušnost soudních exekutorů je podporována většinou exekutorů a nyní opět i Exekutorskou komorou ČR (odsouhlaseno sněmem komory v květnu 2014).

Koaliční smlouva minulé vlády v bodě 9.5 uváděla: *„Exekutoři nesmějí být vzájemně si konkurujícími podnikateli usilujícími o získání co nejvíce exekucí. Má jít o zástupce státu objektivně vykonávajícího právo a šetřící práva jak věřitele, tak dlužníka.“* Přesto bohužel k zavedení teritoriality nejen nedošlo, ale nebyla ani projednána v Poslanecké sněmovně.

Senátní návrh na zavedení místní příslušnosti schválila minulé vláda již 1. července 2015. Přesto nebyl kvůli silné lobby nikdy projednán v Poslanecké sněmovně (ležel tam rok a půl).

Zavedení místní příslušnosti je součástí Akčního plánu Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2016 až 2020, který schválila vláda na podzim 2016.

Vymahatelnost by se s teritorialitou snížila?

„Znalostí místních podmínek a přesné situace dlužníka zvýší šance na vymožení částky, ze které získá exekutor podíl.“

V absolutní většině zemí Evropy územní princip úspěšně funguje několik desetiletí. Exekutor je a stále bude motivován odměnou, ze které platí chod úřadu a svou mzdu. Pokud nic nevymůže, nic nedostane. Není tedy pravda, že by zaručený nápad spisů znamenal automaticky zvýšené příjmy pro exekutora. Pokud se exekutor přestane snažit, tak se v této profesi neudrží, protože je placen z vymožené částky. Znalost místních podmínek a přesné situace dlužníka navíc výrazně zlepší šance na vymožení pohledávky. Změna exekutora na návrh věřitele v důvodném případě (podjatost, nečinnost, vady v řízení) je nadále zachována. Pokud bychom skutečně připustili předpoklad, že vymahatelnost klesne, pak klesne převážně ta uměle navýšená vymahatelnost neetickým a nekalým jednáním nejdravějších exekutorů. V celku ale vymahatelnost spíše stoupne, protože nebude docházet k likvidaci dlužníků.

Zavedení principu “jeden dlužník-jeden exekutor v místě bydliště” také sníží náklady exekuce. To znamená, že dlužníkovi zbyde více peněz na uspokojení pohledávek věřitelů.

Komplikace pro institucionální věřitele kvůli nutnosti komunikovat s více exekutory!

„Věřitelé již dnes komunikují s vícero soudy. Ty budou exekutory určovat. Všechna komunikace navíc může probíhat elektronicky.“

Věřitelé musejí přikládat větší pozornost tomu, s kým vstupují do obchodního vztahu. To bude kvůli sloučení exekucí pod jednoho exekutora pro futuro snazší. Současně mohou věřitelé začít více využívat mimosoudní a předexekuční vymáhání. Společenský prospěch spojený se zavedením místní příslušnosti by měl více než vyvážit pohodlí věřitelů. Zvládají-li to velcí věřitelé v zahraničí, zvládnou to i u nás. Vícenáklady to věřitelům nepřinese. Veškeré návrhy dnes podávají elektronicky a v tom případě je jedno, kam elektronické zprávy posílají – nic je to nestojí. V případě vydávání exekučního titulu věřitelé již dnes komunikují se všemi soudy, kde podobný problém neidentifikují.

Dle našeho návrhu se bude exekuční návrh podávat na soud, nikoliv exekutorovi. Věřitel tedy bude muset komunikovat s více exekutory, ale současně část komunikace bude probíhat se soudem.

Vzniknou dluhové ráje?

„Lidé se nestěhují ani v případě soudů, notářů nebo policie. Nebudou to dělat ani u exekutorů.“

Rozhodně ne. Dlužníci se rozhodně nebudou stěhovat tam, kde by byl exekutor *línější*. Navíc v každém kraji bude exekutorů více a ti budou přidělováni dle jasně stanoveného klíče (tzv. „kolečko“). Jak by si tedy někdo mohl zajistit *líného* exekutora? Pokud bude někde nevykonný exekutor, pak je na exekučním soudu, Exekutorské komoře a Ministerstvu spravedlnosti (dohledové orgány), aby takovou situaci řešily. Mají na to dost nástrojů, v krajním případě kárná žaloba, odvolání z úřadu a výměna za exekutora nového. Pokud je exekutor nečinný nebo způsobuje průtah, může věřitel žádat soud o jeho výměnu.

Nikde navíc není napsáno, co je měřítkem úspěšnosti exekutorského úřadu (vymahatelnost, počet klientů, počet vedených exekucí, velikost úřadu, zisk?). Každé portfolio dluhů je úplně jiné. Lidé se nestěhují ani v případě soudů, notářů nebo policie. Nebudou to dělat ani u exekutorů.

Nemožnost zvolit si svého exekutora?

„Exekutor je vykonavatelem veřejné moci stejně jako soudce či notář. Je absurdní, aby si jej vybírala jedna strana sporu.“

„Právo svobodné volby exekutora“ je pouhý mýtus, Ústava takový nárok vůbec nezná. Soudce, notáře v dědickém řízení a insolvenčního správce si také nelze vybrat a nikomu to nepřijde divné. Proč by se měl vybírat exekutor? Exekutoři navíc na rozdíl od notářů a insolvenčních správců mají pravomoci soudu první instance a jako takoví mají být nestranní a nezávislí. To nikdy nebudou,

pokud budou finančně závislí na jedné straně sporu - na věřitelích, kteří jim dávají zakázky. Je to naprosto absurdní situace. Volba exekutora se neosvědčila, naopak vedla k *exekučnímu boomu*. Věřitelé budou mít i nadále možnost vybrat si inkasní agenturu nebo advokátní kancelář k mimosoudnímu vymáhání.

Možnost volby exekutora byla zavedena v roce 2001. Tehdy byly ale pravomoci exekutorů nepoměrně menší. Pozdějšími novelami získali exekutoři možnost rozhodovat o některých otázkách, které byly předtím vyhrazeny soudům. Tím, že exekutoři dostali některé pravomoci soudců, je nezbytné, aby byli více nezávislí na stranách sporu.

Dlužník, který se bude osobně znát se soudním exekutorem, si bude moci zajistit, aby se jeho dluhy vymáhaly smírnější cestou, nebo dokonce vůbec.

„Exekutor je placen z vymožené částky. Kdyby se s povinným domluvil na nesplácení dluhu, šel by sám proti sobě.“

Současná praxe paradoxně předpokládá domluvu věřitele s exekutorem. Institucionální věřitelé často vyvíjejí nátlak na exekutory příslibem dalších exekucí, nebo zrušením obchodního vztahu. Výsledkem je však drancování dlužníků. Platí, že čím větší exekutorský úřad, tím větší obavy exekutora ze ztráty klienta. Teritorialitou se zruší vazby mezi věřitelem a exekutorem. Exekutor bude rozhodovat nestranně a nezávisle v souladu s Ústavou ČR. Obdobně jako soudy, obdobně jako notáři. Nebude tedy dále závislý na věřiteli a dalším přísunu spisů od něj.

Odměna exekutora se stále částečně odvíjí od vymožení pohledávky. Exekutor by tak podobnou dohodou s dlužníkem bojoval sám proti sobě. Nedůvodná nečinnost exekutora je jedním z důvodů, ze kterých může být exekutor soudem vyměněn.

Většina exekutorských úřadů není na nové exekuce připravena.

„Obavy z propouštění personálu anebo nedostatku pracovních sil vyřeší trh práce.“

Postupné zavedení místní příslušnosti nemůže trh nijak destabilizovat. Některé úřady skutečně nedosahují rozměrů jiných, ale bez problémů zvládnou několik tisíc exekucí ročně. Exekutorské úřady jsou plně elektronizované a provádí mobiliární exekuce. Může dojít k nějakému propouštění pracovníků. Jiné úřady ale další pracovníky zase zaměstnají. Dnešní situace na trhu práce je více než příznivá. Pakliže některé úřady neposkytují služby stejné kvality, nepoužívají stejné metody a nedosahují stejné úrovně úspěšnosti, pak je to věc dozoru a kontroly. Metody exekutorů jsou dané zákonem a ten platí pro všechny stejně. Pokud určité úřady některé metody nevyužívají a jiné nadužívají, je to spíš důkaz stávajícího vadného stavu, který rozhodně není žádoucí. Zároveň však nemůže stát v cestě legislativní nápravě situace, která nedosahuje kvality vymáhání práva na mnoha úrovních.

Jaké výhody přinese systém místní příslušnosti a slučování účastníkům?

„Sníží se náklady na vymáhání i vzdálenost mezi exekutorem a povinným, která je klíčová pro efektivní řešení vymáhaných pohledávek.“

Teritorialita zkrátí vzdálenost od exekutora k povinnému, což sníží náklady na cestovné a dopravu. Umožní využívat mírnější způsoby exekuce a eliminuje excesy. Povinnému se zvýší šance na osobní dohodu o splnění dluhu, zpřístupní se mu splátky na pokladně, i nahlížení do spisu. Mnoho dlužníků nedisponuje ani prostředky na jízdné v případě, že se jim nedaří kontaktovat exekutora telefonicky či prostřednictvím internetu.

Slučování přinese snížení nákladů na vymáhání díky odstranění duplicit. Zaměstnavatelé budou komunikovat pouze s jedním exekutorem a vyhnou se tak nadbytečné administrativě. Věřitelé, dotčené instituce, stát i exekutor získají stoprocentní přehled o počtu a výši dluhů u jednotlivých povinných (dlužníků).

Exekovaný majetek nemusí být v místě trvalého bydliště povinného.

„Teritorialita motivuje dlužníky k aktualizaci trvalého bydliště kvůli blízkosti s přiděleným exekutorem.“

Naprostá většina povinných má bydliště v místě, kde se fakticky zdržuje. Ti, kdož se zdržují jinde, než udávají úřadům (většinou záměrně), i tak zpravidla bydlí v nejbližším okolí původní adresy. Nově po takovém dlužníku nebude současně pátrat 5 nebo 10 exekutorů z celé republiky – opakované exekuce na tutéž osobu postihují 60 procent povinných. Průměr u nich je 5 exekucí na 1 osobu.

Nová úprava může naopak motivovat dlužníky, aby si hlásili místo trvalého pobytu alespoň do svého kraje, protože tím získají exekutora ve své blízkosti a sami si tím ušetří náklady.

Náklady na cesty exekutorů jsou již nyní omezeny.

„Snížením vzdálenosti mezi exekutorem a povinným povede k časové i finanční úspoře.“

Náhrady cestovného jsou sice omezeny, ale zbytečně se sčítají v případě vícečetných exekucí na straně povinného. Snížení nákladů na vymáhání zvýší šanci povinného splatit své dluhy. Přepravné či stěhovací náklady za přesouvané či zajištěné věci nejsou a do budoucna ani nemůžou být omezeny.

Co přinese systém místní příslušnosti dalším subjektům?

„Větší přehled a méně administrativy.“

Dožádané subjekty, u nichž exekutor zjišťuje majetek povinného, budou zatěžovány výrazně menším množstvím dotazů. Týž povinný bude jen u jednoho exekutora, zatímco dnes se na každou z opakovaných exekucí ptá několik exekutorů zvlášť. Zaměstnavatele a další instituce takové dotazy v současnosti zbytečně zatěžují a navíc se vystavují vysokým pokutám v případě, že na dotaz nestihnou reagovat.

Teritorialita exekutorů nijak nesouvisí s kupčením s pohledávkami.

„Exekutor je dnes existenčně závislý na jedné straně sporu. Systém přidělování pohledávek soudem toto změní.“

Současný systém najímání exekutora oprávněným vede k prorůstání vazeb věřitel-advokát-exekutor, nezřídka i ke vzniku konglomerátů – spolků exekutora, vymahačské firmy a advokátní kanceláře, kdy už není jasné, kdo je kdo. V situaci, kdy je exekutor závislý na přísunu práce od jednoho z účastníků exekučního řízení, nelze o nezávislosti vůbec mluvit.

Po zavedení teritoriality by se exekutoři věnovali jen exekucím, v nichž zjistí majetek.

„Pokud by exekutor nepostupoval dle zákona, není to chyba předkládané novely, ale důvod ke kárnému řízení.“

Exekutoři mají v současné praxi roční nápad v řádech desítek tisíc spisů. Každému z nich se tedy z logiky věci nemohou osobně věnovat. Exekutor navíc nesmí být motivován co největším počtem exekucí, ale právě naopak jejich kvalitním vymožením. Teritorialita je přechodem od kvantity ke kvalitě, zrušením klientelismu a snížením nákladů na vymáhání. Z pozorování navíc vychází, že některé menší úřady vymáhají s vyšší úspěšností než úřady velké. Mají totiž čas na osobní přístup ke každému řízení a na dohledání majetku, který zpravidla velké úřady neodhalí, neboť nemohou znát místní poměry v celé ČR.

Nově navržený systém je v tomto směru lepší než současný, protože exekuce přiděluje soud a exekutoři tedy budou rovnoměrně dostávat různé typy pohledávek. Každý exekutor nabyde stejné šance na přisouzení více či méně lukrativní pohledávky.

Exekutor má ze zákona povinnost v exekuci postupovat a vyřizovat exekuce postupně. Pokud by exekutor “nezajímavou” exekuci neřešil, je to nejen důvod pro změnu exekutora, ale i důvod ke kárnému řízení.

Teritorialita nebude fungovat, protože má spousta povinných fiktivní bydliště.

„Majorita povinných fiktivní bydliště nemá. Pokud ano, je to často útěk před množstvím exekutorů.“

Fiktivní bydliště povinných je problém dotyčných lidí, nikoliv teritoriality. Naopak zavedením tohoto systému budou dlužníci motivováni, aby si aspoň zařídili bydliště v příslušném kraji. Pro řadu lidí je zřízení fiktivního bydliště zoufalou ochranou před dotěrným a nehumánním způsobem vymáhání dluhů.

Problém Semil a Havlíčkova brodu.

„Je to věc lepšího vymezení správního obvodu. Na anomálii nesmí doplatit většina.“

Může se stát, že by například vymožením pohledávky od dlužníka ze Semil (územně Liberecký kraj, soudně ovšem Hradec Králové) mohl být pověřen exekutor z Havlíčkova Brodu vzdáleného 143 kilometrů (více než 2 hod cesty). Za současné situace by si věřitel mohl jednoduše zvolit například exekutora ze 40 kilometrů vzdáleného Liberce. Ovšem je také pravdou, že za současného systému může být pro věřitele výhodnější pověřit spřáteleného exekutora třeba ze Zlína (277 km, 4 hodiny cesty), a klidně i několik různých exekutorů ze Zlína, a nikdo nemůže nic namítat.